

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Карпенко Н.В., здоб. ОС «магістр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **О.В. Горюх**
Державний біотехнологічний університет

Ефективне управління дебіторською заборгованістю і запасами підприємства на сьогоднішній день є однією з першочергових і актуальних задач.

У сучасній практиці господарської діяльності, відвантажуючи вироблену продукцію або надаючи послуги, підприємства, як правило, надають покупцям комерційні кредити шляхом відтермінування платежів. Звичайно, таким способом підприємства намагаються збільшити обсяги реалізації продукції, однак при цьому зростають обсяги дебіторської заборгованості, внаслідок чого вилучають із обороту частину оборотного капіталу, відповідно, знижується рівень платоспроможності підприємства.

Виникнення дебіторської заборгованості є неминучим, тобто природним, об'єктивним процесом фінансово-господарської діяльності підприємств, оскільки це:

- зобов'язання боржника з передачі майна, виконання робіт, надання послуг, сплати грошових коштів на визначену дату [3];
- наслідок політики, спрямованої на підвищення товарообороту [1];
- певна сума коштів, яку фізична або юридична особа заборгувала іншому суб'єкту господарювання за передані їм раніше продукцію, товари, виконану роботу чи надані послуги [2].

Впродовж останніх років господарської практики обсяг дебіторської заборгованості та її питома вага у загальній величині оборотних активів підприємств України поступово зростала, що свідчить про деформовану структуру матеріалізованих форм оборотного капіталу [1]. Домінування у загальній структурі дебіторської заборгованості підтверджує нераціональне використання оборотного капіталу, що, в свою чергу, позначилося й на результатах роботи вітчизняних підприємств. Зауважимо, що значна частка дебіторської заборгованості може бути обумовлена також багатьма зовнішніми і внутрішніми чинниками. Зокрема, зовнішніми чинниками є чинний порядок розрахунків у країні, податкова, грошово-кредитна політика, рівень інфляції, обсяг ринку та рівень його насиченості. Вони практично не залежать від діяльності підприємств, і обмежити їх

вплив складно. Внутрішні чинники – договірна політика підприємств, застосування різних видів розрахунків, стан контролю за дебіторською заборгованістю – залежать від рівня організації збуту продукції, налагодження контролю за виконанням договірних зобов'язань, цінової та фінансової політики підприємства.

В сучасних умовах ринкової конкуренції суб'єкти підприємницької діяльності змушені реалізовувати продукцію з відтермінуванням платежів, здійснюючи не беззбиткове вилучення з обороту частини власного оборотного капіталу. При цьому одна частина дебіторської заборгованості є закономірною, оскільки так передбачає порядок розрахунків, інша частина – прострочена та безнадійна дебіторська заборгованість, що виникає в результаті порушення платіжної дисципліни.

Отже, комплексний вплив низки зовнішніх (податкова політика, стан фінансового ринку, економічна політика держави) та внутрішніх факторів (галузь діяльності підприємства, кредитна політика підприємства та ін.), який надзвичайно посилюється в останні роки, неминує позначився на високих темпах зростання як розміру дебіторської заборгованості підприємств України, так і її частки у сукупному обсязі оборотних активів. Окрім того, погіршився рівень ефективності управління дебіторською заборгованістю вітчизняних господарюючих суб'єктів переважної частини видів економічної діяльності. Виявлені тенденції переконливо сигналізують про нагальну необхідність безперервного застосування в практиці господарювання вітчизняних підприємств системи традиційних та впровадження сучасних заходів управління дебіторською заборгованістю, що дозволить прискорити швидкість її обороту, а також сприятимуть зростанню гарантії її погашення та трансформацію у грошові активи.

Інформаційні джерела

1. Бардадим М.В. Ефективне управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. В. Бардадим // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(1). – С. 42-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnof_2012_9%281%29_8 (дата звернення 10.10.2023)
2. Потривасва Н., Жорняк М. Теоретичні аспекти щодо визначення дебіторської заборгованості на підприємстві. Інноваційна економіка. 2014. № 6(55). С. 289-292.
3. Чорнобривець М.М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення. Європейські перспективи. 2013. №10. С. 181-185.